

PROCEDURY CELNE W PRAWIE CELNYM UNII EUROPEJSKIEJ

ARTUR KUŚ*
PIOTR WITKOWSKI**

DOI: 10.26399/iusnovum.v13.1.2019.08/a.kus/p.witkowski

1. WPROWADZENIE

Fundamentem działania Unii Europejskiej w zakresie swobodnego przepływu towarów jest unia celna. W świetle Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹ rozciąga się ona na całą wymianę towarową i obejmuje zakaz ceł przywozowych i wywozowych między Państwami Członkowskimi oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym, jak również przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi.

Implikacją unii celnej w dziedzinie legislacji jest ukształtowanie się gałęzi prawa celnego Unii Europejskiej. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie poglądem², prawo celne to gałąź prawa wyodrębniająca się, ze względu na swoistość przedmiotu regulacji, z prawa finansowego i prawa daninowego. Obejmuje regulacje zasad obrotu towarowego z zagranicą, pobieranie z tego tytułu ceł i innych należności celnych, postępowanie celne, kontrolę celną, organizację i funkcjonowanie administracji celnej. Prawo celne traktowane jest również jako zespół norm prawnych regulujących dokonywanie obrotu towarowego z zagranicą, pobieranie z tytułu takiego obrotu ceł i innych należności celnych, a także przeprowadzenie kontroli dokonywanego obrotu³.

* prof. dr hab., Wydział Prawa i Administracji, Uczelnia Łazarskiego; e-mail: artkus@lazarski.pl

** dr hab. adiunkt Laboratorium Praktyki Biznesu, Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; e-mail: witkowskip@interia.pl

¹ Art. 28 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* podpisany 13 grudnia 2007 r., wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej opublikowanego w Dz.Urz. UE z 2012 r., C.326, s. 47; dalej: TFUE.

² A. Huchla, *Prawo celne*, [w:] U. Kalina-Prasznic (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1999, s. 73.

³ W. Wójtowicz, *Cl*, [w:] B. Brzeziński, T. Dębowska-Romanowska, M. Kalinowski, W. Wójtowicz (red.), *Prawo finansowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2000, s. 449.

W szerszej perspektywie organizacji integracyjnej prawo celne postrzegane być może jako zestaw norm i procedur dotyczących międzynarodowego handlu towarami, prawa i obowiązki podmiotów gospodarczych, jak również systemu praw i obowiązków organów rządowych lub międzynarodowych organizacji integracji gospodarczej, które zapewniają realizację tych norm w celu ochrony i wspierania interesów gospodarczych i społecznych państwa członkowskiego lub państw członkowskich w tej organizacji⁴.

W sposób opisowy prezentuje prawo celne Unii Europejskiej Michael Lux. Nie dokonując jednoznacznej, zwartej definicji tego pojęcia, przyjmuje, iż w jego obszarze znajduje się wskazanie zadań administracji celnych, do których należy pobieranie należności przywozowych dla budżetu państwa. W innym miejscu wskazuje on, że współcześnie administracja ta działa głównie na granicy, jako przedstawiciel państwa, chroniący obywateli przed przestępczością oraz przywozem i wywozem towarów, szkodliwych dla zdrowia lub mogących stanowić zagrożenie dla życia ludzi, zwierząt i roślin. Podkreśla ponadto, że praktycznie wszystkie aspekty prawa celnego są przedmiotem międzynarodowych porozumień i konwencji⁵.

Rozpatrując tematykę unormowań prawa celnego Unii Europejskiej uzasadnione jest twierdzenie, że są to zasady i tryb obrotu towarowego z państwami trzecimi. Regulacje te precyzują m.in. możliwości postępowania z towarem w transgranicznych stosunkach gospodarczych i handlowych. Terminologicznie możliwości te zostały wskazane w prawie celnym Unii Europejskiej przyjmując postać procedur celnych⁶. Stanowią one jurystyczną kreację wychodzącą naprzeciw wyzwaniom współczesnej, zglobalizowanej gospodarki, zapewniając możliwość praktycznego prowadzenia zróżnicowanych form działalności gospodarczej w międzynarodowym obrocie towarowym. Zakreślają prawną płaszczyznę dla aktywności unijnych przedsiębiorców w ich operacjach z kooperantami z państw trzecich.

Unijne procedury celne stanowią emanację podstawowych standardów odnoszących się m.in. do wolności i równości transgranicznego obrotu towarowego. Zgodnie z przyjętymi założeniami przepisy celne Unii Europejskiej wprowadzają szeroką, swobodną formułę obejmowania towarów procedurami celnymi. Zakłada ona możliwość obejmowania nimi towarów niezależnie od ich rodzaju, ilości, pochodzenia, miejsca wysyłki lub miejsca ich odbioru. Towary mogą być obejmowane procedurami celnymi w każdym czasie, zgodnie z ustalonymi dla nich warunkami oraz ich statusem celnym.

⁴ W. Czyżowicz, *Pojęcie i przedmiot prawa celnego i przedmiot prawa celnego*, [w:] W. Czyżowicz (red.), *Prawo celne*, C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 31–32.

⁵ M. Lux, *Prawo celne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo BW, Szczecin 2005, s. 31–33.

⁶ W poprzedniej regulacji unijnego prawa celnego możliwości postępowania z towarem były określone mianem przeznaczeń celnych, do których należały a) objęcie towaru procedurą celną, b) wprowadzenie towaru do wolnego obszaru celnego lub do składu wolnocłowego, c) powrotny wywóz towaru poza obszar celny Wspólnoty, d) zniszczenie towaru, e) zrzeczenie się towaru na rzecz Skarbu Państwa. Art. 4 pkt 15 Rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r., *ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny*, Dz. Urz. UE z 1992 r., L 302, s. 1 ze zm.

Aktualnie obowiązujące prawo celne Unii Europejskiej enumeratywnie ustala zamknięty katalog procedur celnych. Są to⁷:

- a) procedura dopuszczenia do obrotu;
- b) procedury specjalne, z systematyzacją na tranzyt, składowanie, szczególne przeznaczenie i przetwarzanie celne;
- c) procedura wywozu.

W związku z konstrukcją i konsekwencjami prawnymi oraz znaczeniem i praktyką stosowania procedur celnych, można dokonać ich klasyfikacji na procedury zmiany statusu celnego towaru (procedura dopuszczenia do obrotu i procedura wywozu) i procedury specjalne (tranzyt, składowanie, szczególne przeznaczenie i przetwarzanie).

2. PROCEDURY CELNE ZMIANY STATUSU CELNEGO TOWARU – PROCEDURA DOPUSZCZENIA DO OBROTU I PROCEDURA WYWOZU

Analizując unijne regulacje celne w zakresie możliwości postępowania z towarem w międzynarodowym obrocie towarowym, wskazać można, iż podstawowe znaczenie w zakresie sytuacji prawnej towaru posiadają dwie procedury celne. Są nimi procedura dopuszczenia do obrotu i procedura wywozu. W naukach ekonomicznych oraz w potocznej optyce zwróconej na kierunek przemieszczanych towarów są one formułowane, jako import i eksport towarów.

W prawie celnym Unii Europejskiej przesłanką do ich wyodrębnienia jest status celny towarów⁸. Stanowi on konstrukcję prawną pozwalającą klasyfikować towary w obrocie z państwami trzecimi jak towary unijne lub towary nieunijne. Mianem towarów unijnych określane są towary⁹:

- a) całkowicie uzyskane na obszarze celnym UE i w których skład nie wchodzi towary przywiezione z państw trzecich lub terytoriów znajdujących się poza obszarem celnym UE;
- b) wprowadzone na obszar celny UE z państw trzecich lub terytoriów znajdujących się poza tym obszarem i dopuszczone do obrotu (objęte procedurą dopuszczenia do obrotu);
- c) uzyskane lub wyprodukowane na obszarze celnym UE wyłącznie z towarów objętych procedurą dopuszczenia do obrotu lub towarów całkowicie uzyskanych na unijnym obszarze celnym i towarów objętych procedurą dopuszczenia do obrotu.

Eksploracja pojęcia statusu celnego towaru unijnego pozwala na sformułowanie poglądu, że pierwszy sposób nabycia tego statusu ma charakter pierwotny, sank-

⁷ Art. 5 pkt 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r., *ustanawiające unijny kodeks celny*, Dz. Urz. UE z 2013 r., L 269, s. 1 ze zm.; dalej: UKC.

⁸ Szerzej A. Kuś, *Prawo celne*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz – Lublin 2003, s. 226.

⁹ Art. 5 pkt 23 UKC.

cjonujący stan faktyczny związany z unijnym pochodzeniem towaru¹⁰. W drugim przypadku wyeksponowana jest jego wtórna formuła, wynikająca z implikacji czynności prawnej, jaką stanowi objęcie towaru procedurą dopuszczenia do obrotu. W ostatnim przypadku nabycie statusu towaru unijnego będzie miało charakter mieszany, wynikający zarówno z określonego stanu faktycznego – procesu uzyskania, przetwarzania oraz czynności prawnej.

Unijny Kodeks Celny zdefiniował również towary nieunijne, wskazując, że są to towary, które nie mają statusu towaru unijnego, ewentualnie są to towary pozbawione tego statusu. Przesłankami materializującymi przedstawione okoliczności, jest po pierwsze – objęcie towaru wprowadzonego na unijny obszar celny z państwa trzeciego lub terytorium znajdującego się poza tym obszarem czasowym składowaniem lub procedurą celną niezменяjącą jego statusu celnego¹¹, po drugie – objęcie towaru procedurą, której konsekwencją jest wyprowadzenie towaru unijnego poza obszar celny UE¹².

Procedurą celną najczęściej stosowaną w praktyce obrotu towarowego z zagranicą jest procedura dopuszczenia do obrotu, popularnie nazywana procedurą importową lub – w pewnym uproszczeniu – importem towarów¹³. Procedurą tą powodującą z mocy prawa zmianę statusu celnego, mogą być objęte towary nieunijne przeznaczone do wprowadzenia na rynek wewnętrzny UE, ewentualnie stanowią rzeczy osobistego użytku lub są przeznaczone do konsumpcji¹⁴. Zastosowanie procedury wymaga spełnienia warunków wskazanych w regulacjach unijnego prawa celnego. Należy do nich¹⁵:

- a) pobranie wszelkich należnych należności celnych przywozowych;
- b) pobranie – w stosownych przypadkach – innych należności zgodnie z właściwymi obowiązującymi przepisami dotyczącymi pobierania tych należności;
- c) zastosowanie środków polityki handlowej oraz zakazów i ograniczeń, jeżeli nie musiały one być stosowane na wcześniejszym etapie;
- d) załatwienie pozostałych formalności wymaganych przy przywozie danych towarów.

¹⁰ Okoliczności całkowitego uzyskania oraz wystarczających procesów obróbki lub przetwarzania dla nabycia pochodzenia to przykładowo: produkty mineralne wydobyte z ziemi lub dna morskiego kraju korzystającego lub Unii; produkty roślinne tam zebrane, żywe zwierzęta tam urodzone i wyhodowane; produkty pochodzące od żywych zwierząt tam wyhodowanych, produkty pochodzące z ubitych zwierząt tam urodzonych i wyhodowanych, produkty uzyskane przez polowania lub połowy tam przeprowadzone – por. art. 44 i 45 Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2447 z dnia 24 listopada 2015 r., ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE z 2015 r., L 343, s. 558; dalej: RW.

¹¹ Dotyczy to specjalnych procedur celnych – tranzytu, składowania, szczególnego przeznaczenia w formie odprawy czasowej oraz przetwarzania w formie uszlachetniania czynnego.

¹² Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku procedury wywozu oraz specjalnej procedury celnej przetwarzania w formie uszlachetniania biernego.

¹³ A. Kuś, *Podstawy prawa celnego*, [w:] W. Wójtowicz (red.), *Zarys finansów publicznych i prawa finansowego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 408.

¹⁴ M. Lux, *Wprowadzenie do unijnego kodeksu celnego – część VII*, „Monitor Prawa celnego i Podatkowego” nr 1 z 2015, s. 48.

¹⁵ Art. 1 ust. 2 UKC.

Towary nieunijne obejmowane procedurą dopuszczenia do obrotu są wprowadzane bezpośrednio z terytorium państwa trzeciego lub znajdują się na unijnym obszarze celnym podlegając instrumentom niepowodującym zmiany statusu celnego (np. czasowe składowanie, specjalna procedura celna). Towar objęty procedurą dopuszczenia do obrotu zgodnie z zasadą unii celnej jest przedmiotem swobodnej cyrkulacji na unijnym obszarze celnym. Według Klauzuli Narodowej (KN) Światowej Organizacji Handlu (WTO) jest on traktowany na równi z towarem pochodzącym z państwa członkowskiego, w szczególności dotyczy to zakazu stosowania wszelkich utrudnień natury finansowej i technicznej¹⁶.

Procedurą dopuszczenia do obrotu mogą być objęte towary nieunijne traktowane w sposób uprzywilejowany, w okolicznościach przewidzianych regulacjami prawa celnego. Owo uprzywilejowanie związane jest z zastosowaniem zwolnienia celnego. Można je podzielić na dwie grupy. Pierwszą z nich są zwolnienia celne obowiązujące zgodnie z system zwolnień celnych UE¹⁷ oraz jurydyczne odstępianie od ustalenia należności celnych wynikających z przepisów Unijnego Kodeksu Celnego¹⁸.

W pierwszej grupie zawarty jest szeroki wachlarz zwolnień celnych dotyczący m.in. osób fizycznych – turystów, osób przesiedlających się z pobytu stałego lub czasowego, ewentualnie w związku z zawarciem małżeństwa oraz różnych form działalności, uogólniając – o charakterze społecznym–naukowej, badawczej, kulturalnej, oświatowej, humanitarnej stanowiącej pomoc dla ofiar klęsk żywiołowych, osób niepełnosprawnych i niewidomych¹⁹.

Zwolnienia celne uregulowane w Unijnym Kodeksie Celnym dotyczą towarów powracających²⁰ oraz produktów rybołówstwa morskiego i produktów wydobytych z morza²¹. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z towarami nieunijnymi, posiadającymi pierwotnie status towaru unijnego²². Status ten został utracony w związku z wyprowadzeniem przedmiotowych towarów zgodnie z właściwą procedurą celną poza unijny obszar celny. Towary te są następnie powrotnie przywożone na terytorium celne UE i obejmowane procedurą dopuszczenia do obrotu²³.

¹⁶ P. Witkowski, *Instrumenty polityki celnej Unii Europejskiej*, Wydawnictwo WSPiA, Lublin 2016, s. 36.

¹⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1186/2009 z dnia 16 listopada 2009 r. *ustanawiające wspólnotowy system zwolnień celnych*, Dz. Urz. UE z 2009 r., L 324, s. 1 ze zm.

¹⁸ Art. 203–209 UKC.

¹⁹ W dużej mierze zwolnienia celne przewidziane w rozporządzeniu są konsekwencją obowiązywania Konwencji celnej z dnia 4 czerwca 1954 r. w *sprawie ułatwień celnych dla turystyki*, podpisanej w Nowym Jorku, załącznik do Dz.U. z 1961 r. Nr 42, poz. 217 ze zm.

²⁰ Art. 203 UKC.

²¹ Art. 208 UKC.

²² Warunkiem dotyczącym towaru powracającego jest pełna możliwość jego identyfikacji, co do zasady powinny być to towary w stanie niezmienionym. Kryteria uznania towaru powracającego wskazane są w art. 158 RW, należy do nich m.in. niepoddawanie poza unijnym obszarem celnym zabiegom i procesom zmieniającym ich wygląd.

²³ Zwolnienie w tych okolicznościach może zostać udzielone, jeżeli są powrotnie wprowadzane na ten obszar w terminie trzech lat (z możliwością przedłużenia) i zgłaszane do dopuszczenia do obrotu, na wniosek zgłaszającego. W przypadku powrotnego przywozu towarów, które pierwotnie były przedmiotem procedury dopuszczenia do obrotu bez cła lub z zastosowaniem obniżonej stawki celnej przywózowej ze względu na ich końcowe

Produktami rybołówstwa morskiego i produktami wydobytymi z morza spełniającymi przesłanki udzielenia przedmiotowego zwolnienia celnego są produkty rybołówstwa morskiego oraz inne produkty wydobyte z morza terytorialnego państwa lub terytorium leżącego poza unijnym obszarem celnym UE wyłącznie przez statki zarejestrowane lub wpisane do ewidencji w jednym z państw członkowskich i pływające pod banderą tego państwa²⁴. Warunki te spełniają również produkty uzyskane z produktów poprzednio wymienionych, w wyniku procesu przetworzenia przeprowadzonego na pokładzie statków przetwórci zarejestrowanej lub wpisanej do ewidencji w jednym z państw członkowskich i pływającej pod banderą tego państwa.

Procedurą celną wyczerpującą przesłanki zmiany statusu celnego towarów jest procedura wywozu. Zasadą jest, że obejmowane są nią towary unijne wyprawiane poza obszar celnym UE²⁵. Zasada ta nie ma zastosowania w stosunku do towarów objętych procedurą uszlachetniania biernego; towarów wyprowadzanych poza unijny obszar celnym w konsekwencji zakończenia procedury końcowego przeznaczenia; towarów dostarczanych, zwolnionych z podatku VAT lub podatku akcyzowego, jako zapasy statku powietrznego lub wodnego, niezależnie od miejsca przeznaczenia tego statku, przy czym niezbędne jest udokumentowanie takich zapasów; towarów objętych procedurą tranzytu wewnętrznego; towarów czasowo przewożonych poza unijnym obszarem celnym bezpośrednio pomiędzy miejscami na nim położonymi²⁶.

Towary unijne obejmowane procedurą wywozu i faktycznie wyprowadzane poza unijny obszar celnym podlegają następującym instrumentom wywozowym²⁷;

- a) zwrotowi lub umorzeniu należności celnych przywozowych;
- b) wypłaceniu refundacji wywozowych;
- c) pobraniu należności celnych wywozowych;
- d) formalnościom wymaganym na podstawie obowiązujących przepisów dotyczących innych należności;
- e) zakazom i ograniczeniom – w tym kontrolom, które skierowane są przeciwko prekursorom narkotyków, towarom naruszającym pewne prawa własności intelektualnej oraz gotówce – uzasadnionym m.in. względami moralności publicznej, porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, zwierząt lub roślin, ochrony środowiska, ochrony dóbr kultury narodowej posiadających wartość artystyczną, historyczną lub archeologiczną oraz ochrony własności przemysłowej lub handlowej, a także wdrażania środków ochrony zasobów rybołówstwa i zarządzania tymi zasobami oraz środków polityki handlowej.

przeznaczenie, zwolnienie może być zastosowane, jeżeli będą obejmowane procedura dopuszczenia do obrotu również w ramach preferencyjnego końcowego przeznaczenia, w innym przypadku należności celne zostaną pomniejszone o kwotę pobraną przy ich pierwszym dopuszczeniu do obrotu.

²⁴ Por. M. Kałka, *Procedury specjalne w Unijnym Kodeksie Celnym*, Wydawnictwo Unimex, Wrocław 2017, s. 32.

²⁵ Art. 268 UKC.

²⁶ Art. 269 ust. 2 UKC.

²⁷ Art. 267 ust. 3 UKC.

Zgodnie z reżimem stosowania procedury wywozu towary nią obejmowane powinny zostać przedstawione w urzędzie celnym²⁸ przez osobę faktycznie je wyprowadzającą lub osobę, w której imieniu lub na której rzecz działa osoba wyprowadzająca towary, ewentualnie osobę, która przejmuje odpowiedzialność za przewóz towarów przed ich wyprowadzeniem²⁹.

Towary unijne objęte procedurą wywozu do czasu ich faktycznego wyprowadzenia poza unijny obszar celny objęte są dozorem celnym³⁰. Prawidłowa realizacja procedury wywozu, na którą składa się szereg czynności przewidzianych przepisami prawa celnego – od złożenia Wywozowej Deklaracji Skróconej (WDS) do faktycznego wyprowadzenia towaru – powoduje z mocy prawa utratę unijnego statusu celnego towaru.

3. SPECJALNE PROCEDURY CELNE

Specjalne procedury celne skodyfikowane w Unijnym Kodeksie Celnym stwarzają zróżnicowane możliwości postępowania z towarem w obrocie z państwami trzecimi. Podstawowym kryterium owego zróżnicowania jest kierunek przemieszczania i wykorzystania towaru obejmowanego specjalną procedurą celną. Zdecydowana większość z nich stosowana jest na unijnym terytorium celnym. Należy do nich, co do zasady, procedura tranzytu, procedura składowania, procedura szczególnego przeznaczenia oraz procedura uszlachetniania czynnego wchodząca w skład procedury przetwarzania. Drugą formą procedury przetwarzania jest procedura uszlachetniania biernego w całości realizowana na terytorium państwa trzeciego. Ze zróżnicowaniem pod względem kierunku przemieszczania towarów możemy mieć miejsce w okolicznościach procedury tranzytu oraz procedury szczególnego przeznaczenia w formie procedury odprawy czasowej stosowanej wywozie z wykorzystaniem karnetu ATA³¹.

²⁸ Art. 221 RW wskazuje urzędy celne właściwe do objęcia towarów procedurą wywozu, należą do nich a) urząd celny właściwy dla siedziby eksportera, b) urząd celny właściwy dla miejsca, gdzie towary są pakowane lub ładowane do transportu wywozowego, c) inny urząd celny w danym państwie członkowskim właściwy dla danej operacji ze względów administracyjnych, d) urząd celny właściwy dla miejsca wyprowadzenia towaru z obszaru celnego UE, jeżeli wartość towarów nie przekracza 3000 EUR za przesyłkę i na zgłaszającego oraz jeżeli towary nie podlegają zakazom i ograniczeniom, e) urząd celny właściwy dla miejsca siedziby podwykonawcy w przypadku wywozu towarów wytwarzanych przez podwykonawcę, f) w przypadkach uzasadnionych okolicznościami danej sprawy inny urząd celny znajdujący się w lepszej lokalizacji do przedstawienia towarów organom celnym.

²⁹ Zgodnie z art. 263 UKC towary, które mają zostać wyprowadzone poza obszar celny UE zostają objęte deklaracją poprzedzającą wyprowadzenie, którą należy złożyć we właściwym urzędzie celnym w określonym terminie, zanim towary zostaną wyprowadzone poza obszar celny UE.

³⁰ R. Michalski, *Przywozowe procedury celne*, [w:] E. Gwardzińska, M. Laszuk, M. Masłowska, R. Michalski, *Prawo celne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 409.

³¹ Konwencja celna z dnia 6 grudnia 1961 r. w sprawie karnetu ATA dla odprawy warunkowej towarów, sporządzona w Brukseli, załącznik nr 2 do Dz.U. z 1969 r. Nr 30, poz. 242 ze zm.

Klasyfikacja pod względem kierunku obrotu towarowego z państwami trzecimi wprowadza zróżnicowanie w zakresie statusu celnego towarów obejmowanych tymi procedurami. W przypadku procedur przewozowych, towary wprowadzane na unijny obszar celny i obejmowane przedmiotowymi procedurami, zgodnie z przyjętą formułą nie zmieniają statusu celnego, pozostają towarami nieunijnymi. W odniesieniu do procedury uszlachetniania biernego, towary unijne wyprawdane poza obszar celny UE tracą status celny towaru unijnego.

Systematyka specjalnych procedur celnych oraz stanowiąca ich następstwo konstrukcja prawna, tworzą swoiste uprzywilejowane usytuowania towarów obejmowanych nimi w przywozie. Przejawia się ona brakiem stosowania przepisów prawnych dotyczących powstania i wymiaru należności celnych i innych należności publicznoprawnych oraz brakiem konieczności stosowania środków polityki handlowej UE (poza specyficznymi zakazami wprowadzenia towarów na terytorium UE). Konsekwencją tej konstrukcji jest to, że podlegają one środkom dozoru celnego³² i kontroli celnej³³, które są konsekwencją przepisów prawa celnego w korelacji z postanowieniami pozwolenia.

Implikacją uprzywilejowanego sposobu traktowania towarów nieunijnych obejmowanych specjalnymi procedurami celnymi w przywozie na terytorium celne UE jest, co do zasady, obowiązek złożenia zabezpieczenia na poczet przyszłych należności celnych. Źródłem jego powstania w przypadku towarów przywożonych w celu objęcia specjalnymi procedurami celnych jest fakt ich zgłoszenia do procedury, a nie uzyskanie pozwolenia na jej stosowanie. W sytuacji miejsc składowych przeznaczonych do składowania celnego jego źródłem jest zamiar ich prowadzenia, a więc powinno być ono złożone przed udzieleniem pozwolenia³⁴.

Wspólnym elementem dla specjalnych procedur celnych, w przypadkach przewidzianych przepisami prawa celnego UE jest uzależnienie jej stosowania od uzyskania³⁵ pozwolenia wydawanego przez organy celne³⁶. Warunek posiadania pozwolenia jest obowiązujący w przypadku procedury szczególnego przeznaczenia w formie odprawy czasowej i końcowego przeznaczenia oraz procedury przetwa-

³² Art. 5 pkt 27 UKC – dozór celny oznacza ogólne działania prowadzone przez organy celne w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa celnego i, w stosownych przypadkach, innych przepisów mających zastosowanie do towarów podlegających tym działaniom.

³³ Art. 5 pkt 3 UKC – kontrole celne oznaczają określone czynności wykonywane przez organy celne w celu zapewnienia zgodności z przepisami prawa celnego oraz innymi przepisami regulującymi wprowadzanie, wyprawdanie, tranzyt, przemieszczanie, składowanie i końcowe przeznaczenie towarów przemieszczanych między obszarem celnym UE a krajami lub terytoriami spoza tego obszaru oraz obecność i przemieszczanie w ramach obszaru celnego UE towarów nieunijnych i towarów objętych procedurą końcowego przeznaczenia.

³⁴ R. Michalski, *Przywozowe procedury celne...*, s. 234–235.

³⁵ Art. 222 UKC – uwzględniając zmianę stosunków ekonomiczno-społecznych związanych z przebiegiem specjalnej procedury celnej, kierując się jednocześnie dbałością jej prawidłowość przewidziano możliwość przeniesienia w całości lub części praw i obowiązków wynikające z pozwolenia. Może mieć to zastosowanie w przypadku każdej procedury, z wyłączeniem procedury tranzytu.

³⁶ Organem celnym udzielającym pozwolenia w trybie wnioskowym jest w Polsce Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego właściwy ze względu na siedzibę zainteresowanego przedsiębiorcy lub właściwy ze względu na organizację i realizację czynności wchodzących w zakres procedury lub lokalizację miejsca czasowego składowania.

rzania w formie procedury uszlachetniania czynnego i uszlachetniania biernego³⁷. Pozwolenia wymaga również prowadzenie miejsc czasowego składowania, jako elementu niezbędnego do stosowania procedury składowania³⁸.

Przepisy UKC uwzględniając heterogeniczność społeczno-ekonomiczną w państwach członkowskich, przewidują możliwość udzielenia pozwolenia z mocą wsteczną. Rozwiązanie to może być zastosowane, jeżeli m.in. nie zachodzi obawa oszustwa, zainteresowana osoba spełnia warunki dzielenia pozwolenia, zachowane są warunki kontroli oraz identyfikacji towarów. Pozwolenie z mocą wsteczną nie ma zastosowania w stosunku do miejsc składowych przeznaczonych do składowania celnego towarów³⁹.

Warunkiem udzielenia pozwolenia na korzystanie z procedury przetwarzania, w jej obydwu formach tj. procedurze uszlachetniania czynnego i procedurze uszlachetniania biernego jest przeprowadzenie analizy ekonomicznej. Ma ona na celu wyeliminowanie procesów przetwarzania mogących mieć ujemny wpływ na sytuację rodzimych – unijnych przedsiębiorców. Przyjęto formułę, że jeżeli nie stwierdzono ujemnego wpływu procedury na istotne interesy unijnych producentów to znaczy, że jest ona dopuszczalna⁴⁰. Natomiast w okolicznościach uprawdopodobnienia takowego, negatywnego wpływu procedury przeprowadzane jest postępowanie sprawdzające spełnienie warunków ekonomicznych na poziomie UE.

W pozwoleniu na korzystanie ze specjalnej procedury celnej organy celne mogą zezwolić na stosowanie tzw. systemu ekwiwalencji. Towary ekwiwalentne zostały określone w przepisach UKC, jako towary unijne składowane, wykorzystywane lub przetwarzane zamiast towarów objętych przedmiotową procedurą specjalną⁴¹. W okolicznościach stosowania procedury uszlachetniania biernego, towarami tymi są towary nieunijne wykorzystywane w procesach przetworzenia w miejsce towaru

³⁷ Art. 211 ust. 4 UKC – osoba ubiegająca się o uzyskanie pozwolenia powinna, co zasady posiadać siedzibę na unijnym obszarze celnym, zapewnić prawidłowy przebieg procedury, złożyć zabezpieczenie na poczet należności celnych i innych należności publicznoprawnych oraz zapewnić prawidłowe wykorzystanie towarów lub organizację ich użytkowania w ramach wnioskowej procedury, w szczególności procedury odprawy czasowej i procedury uszlachetniania czynnego.

³⁸ Art. 211 UKC.

³⁹ Art. 211 ust. 2 UKC.

⁴⁰ W przypadku procedury uszlachetniania biernego zasada ta ma w pełni zastosowanie, natomiast w odniesieniu do procedury uszlachetniania czynnego sprecyzowano w art. 167 ust. 1 lit. a–s RD procesy przetwarzania, które nie powodują negatywnych skutków, należą do nich m.in. przetwarzanie pszenicy *durum* na makaron, przetwarzanie towaru na próbki oraz przetwarzanie towarów w celu zapewnienia ich zgodności z wymogami technicznymi obowiązującymi przy ich dopuszczeniu do obrotu, a także przetwarzanie frakcji stałych i płynnych oleju palmowego, oleju kokosowego, frakcji płynnych oleju kokosowego, oleju z ziaren palmowych, frakcji płynnych oleju z ziaren palmowych, oleju babassu lub oleju rycynowego na produkty, które nie są przeznaczone dla sektora spożywczego. RD – Rozporządzenie delegowane Komisji (KE) nr 2015/2446 z dnia 28 lipca 2015 r., uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego, Dz. Urz. UE z 2015 r., L 343, s. 1; dalej: RD.

⁴¹ Zgodnie z art. 223 ust. 1 UKC towary ekwiwalentne, co do zasady, muszą mieć ten sam ośmiocyfrowy kod nomenklatury scalonej, taką samą jakość handlową i takie same parametry techniczne jak towary, które zastępują.

unijnego obejmowanego tą procedurą. System ekwiwalencji przewidziany jest, pod warunkiem zgodnego z prawem przebiegu procedury, zwłaszcza w zakresie sprawowania dozoru celnego, w następujących specjalnych procedurach celnych⁴²:

- a) na wykorzystanie towarów ekwiwalentnych w ramach procedury składowania celnego, wolnego obszaru celnego, końcowego przeznaczenia i przetwarzania;
- b) na wykorzystanie, w szczególnych przypadkach, towarów ekwiwalentnych w ramach procedury odprawy czasowej.

Prawidłowość korzystania z procedur składowania oraz procedury uszlachetniania czynnego wymaga przeprowadzenia w stosunku do objętych nimi towarami czynności zwyczajowych lub ich przemieszczenia. Czynności zwyczajowe mają na celu zachowanie towarów – w stosunku, do których są one wykonywane – w stanie niezmienionym, poprawę ich wyglądu, jakości handlowej lub przygotowanie ich do dystrybucji lub odsprzedaży⁴³. Wykonanie czynności zwyczajowych nie wymaga uzyskania pozwolenia organu celnego. W uzasadnionych okolicznościach, po uzyskaniu zgody organu celnego możliwe jest przemieszczanie towarów między różnymi miejscami na obszarze celnym, objętych specjalnymi procedurami celnymi, z wyłączeniem procedury tranzytu, ewentualnie znajdującymi się w wolnym obszarze celnym⁴⁴.

W przepisach ogólnych przewidziano tryb zamknięcia specjalnej procedury celnej. W świetle przyjętej zasady, poza procedurą tranzytu zostaje ona zamknięta, w okolicznościach, gdy objęte nią towary bądź produkty przetworzenia zostaną na unijnym obszarze celnym objęte inną procedurą celną, wyprowadzone poza unijny obszar celny, ewentualnie będą one przedmiotem dysponowania poprzez ich zniszczenie lub zrzeczenie się na rzecz Skarbu Państwa⁴⁵. W odniesieniu do procedury tranzytu, zostaje ona zamknięta przez organy celne w sytuacji, gdy zgodnie z posiadanymi danymi i dokumentami będą one mogły stwierdzić faktyczne wyprowadzenie towarów poza unijny obszar celny lub objęcie ich kolejną procedurą celną na terytorium UE.

Zadaniem organów celnych w przypadku niezamknięcia specjalnej procedury celnej, zgodnie z przysługującymi im uprawnieniami z zakresu dozoru celnego i kontroli celnej, jest podjęcie wszelkich czynności ukierunkowanych na unormowanie statusu prawnego towarów zgodnie z przepisami prawa celnego.

Przemieszczania towarów nieunijnych i towarów unijnych z jednego miejsca do drugiego położonego na obszarze celnym UE zostało uregulowane w ramach specjalnej procedury celnej tranzytu. Stanowi na naturalną konsekwencję procesu harmonizacji i uproszczenia międzynarodowego łańcucha dostaw w zakresie przemieszczania towarów.

W przepisach prawa celnego procedura tranzytu dzieli się na tranzyt zewnętrzny i tranzyt wewnętrzny⁴⁶. W pierwszym przypadku, procedura tranzytu zewnętrz-

⁴² Art. 223 ust. 2 UKC.

⁴³ Art. 220 UKC.

⁴⁴ Art. 219 UKC.

⁴⁵ Dysponowanie towarem zostało określone w art. 197–200 UKC, należy do nich zniszczenie towaru i zrzeczenie na rzecz Skarbu Państwa.

⁴⁶ A. Kuś, *Podstawy prawa celnego...*, s. 410.

nego przewiduje, co do zasady, przemieszczanie towaru nieunijnego z jednego miejsca do drugiego położonego na terytorium celnym UE w sytuacji, gdy proces przemieszczania został rozpoczęty lub ma zostać poza nim zakończony.

Drugą formą procedury tranzytu umożliwiającą przemieszczanie towaru unijnego z jednego miejsca do drugiego na unijnym obszarze celnym jest procedura tranzytu wewnętrznego. Ma ona zastosowanie w sytuacji, gdy towary w trakcie operacji przewozowej czasowo opuszczają terytorium UE i są przemieszczane przez terytorium państwa trzeciego⁴⁷. Przesłanką warunkującą prawidłową realizację procedury tranzytu wewnętrznego jest zachowanie środków dozoru celnego np. zamknięć celnych. Ma to na celu wykluczenie rozładunku, przeładunku oraz podania tych towarów czynnościom manipulacyjnym poza unijnym obszarem celnym.

W zasadzie procedura tranzytu zewnętrznego i wewnętrznego realizowana może być w analogicznych okolicznościach umożliwiającą przemieszczanie towarów⁴⁸:

- a) w ramach procedury unijnego tranzytu zewnętrznego, w przypadku tranzytu wewnętrznego możliwość taka musi być przewidziana umową międzynarodową,
- b) w ramach konwencji TIR, w przypadku tranzytu zewnętrznego, jeżeli takie przemieszczanie rozpoczęło się lub ma się zakończyć poza obszarem celnym Unii lub jest dokonywane między jednym a drugim miejscem znajdującym się na terytorium celnym UE przez obszar celny państwa trzeciego⁴⁹,
- c) zgodnie z konwencją ATA / konwencją stambulską⁵⁰,
- d) z zastosowaniem Manifestu Reńskiego⁵¹,
- e) z zastosowaniem formularza 302 przewidzianego w Porozumieniu między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącym statusu ich Sił Zbrojnych, podpisanym w Londynie w dniu 19 czerwca 1951 r.⁵²,
- f) drogą pocztową⁵³.

⁴⁷ Może to mieć miejsce w przypadku przewozy towarów przez terytorium państwa trzeciego np. z Niemiec do Włoch przez terytorium Szwajcarii.

⁴⁸ Art. 226 ust. 3 UKC.

⁴⁹ Konwencja celna sporządzona dnia 14 listopada 1975 r. w Genewie, *dotycząca międzynarodowego przewozu towarów z zastosowaniem karnetów TIR (konwencja TIR)*, (tekst skonsolidowany) Dz. Urz. UE L 165 z 2009, s. 1 ze zm. Korzystanie zgodnie z postanowieniami konwencji i UKC z operacji TIR jest uzależnione od odrębnego pozwolenia wydawanego przez organ celny, w Polsce jest to Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie. Pozwolenie to może zostać cofnięte, co powoduje zgodnie z art. 229 UKC, że karnety TIR przedstawiane przez taką osobę nie będą akceptowane w żadnym urzędzie celnym na unijnym obszarze celnym. Ułatwieniem w ramach tej operacji jest realizacja art. 230 UKC poprzez wydanie przez organ celny pozwolenia na odbiór towarów i zamknięcie karnetu TIR w miejscu zatwierdzonym obsługiwany przez upoważnionego odbiorcę.

⁵⁰ Konwencja celna sporządzona dnia 6 grudnia 1961 r. w Brukseli, *w sprawie karnetu ATA dla odprawy warunkowej towarów (Konwencja ATA)*, Dz.U. z 1969 r. Nr 30, poz. 242 ze zm.; Konwencja sporządzona dnia 26 czerwca 1990 r. w Stambule, *dotycząca odprawy czasowej*, Dz.U. z 1998 r. Nr 14, poz. 61 ze zm.

⁵¹ Konwencja rzeczna sporządzona dnia 17 października 1868 r. w Mannheim, *w sprawie żeglugi po Renie*.

⁵² Dz.U. z 2000 r. poz. 257 ze zm.

⁵³ Konwencja sporządzona dnia 3 października 1957 r. w Ottawie, *umowa Światowego Związku Pocztowego*, Dz.U. z 1957 r. Nr 6, poz. 51 ze zm.

W UKC wprowadzono możliwość przemieszczania towarów, w określonych sytuacjach, w ramach wyodrębnionego tranzytu unijnego. W przyjętych regulacjach wskazano obowiązki osoby realizującej tą procedurę, przewoźnika i odbiorcy towarów. W odniesieniu do korzystającego z procedury, poza przestrzeganiem przepisów prawa celnego, co należy uznać za oczywiste, należy przedstawić wymaganych informacji i towarów w nienaruszonym stanie w urzędzie celnym przeznaczenia w wyznaczonym terminie z zachowaniem środków przyjętych przez organy celne w celu zapewnienia identyfikacji towarów oraz złożenie zabezpieczenia na poczet należności celnych i innych należności publicznoprawnych w przewidzianych przepisami prawa celnego. W celu harmonizacji i uproszczenia postępowania w stosunku do przemieszczanych towarów, regulacje UKC upoważniają organy celne do przyznania statusu upoważnionego odbiorcy i upoważnionego nadawcy oraz stosowania specjalnych zamknięć celnych, a także uproszczonego i elektronicznego zgłoszenia celnego⁵⁴.

W przypadku przewoźnika lub odbiorcy towaru przemieszczanego w ramach procedury tranzytu, obowiązkiem jest, analogicznie jak w odniesieniu do korzystającego, przedstawienie towarów w ustalonym urzędzie celnym przeznaczenia w określonym terminie, w stanie zgodnym z dnia objęcia ich procedurą tj. w tej samej ilości i rodzaju oraz zachowaniem środków dozoru celnego⁵⁵.

Uregulowana została możliwość przemieszczania towarów objętych procedurą unijnego tranzytu zewnętrznego poza terytorium celnym UE. Ma to miejsce w okolicznościach, gdy jest to zgodne z postanowieniami umowy międzynarodowej, przewóz przez terytorium państwa trzeciego jest realizowany z zastosowaniem unijnego, jednolitego dokumentu przewozowego. Z mocy prawa celnego ta sytuacja powoduje zawieszenie procedury unijnego tranzytu zewnętrznego w okresie pozostawiania przedmiotowych towarów poza unijnym obszarem celnym⁵⁶.

Instytucją UKC stanowiącą ułatwienie w realizacji różnych form transgranicznych działalności gospodarczej jest specjalna procedura celna składowania. Korzystanie z tej procedury umożliwia m.in. zawieszenie, przesunięcie terminu płatności należności celnych i innych należności publicznoprawnych oraz prowadzenie transakcji handlu tranzytowego⁵⁷.

Specjalna procedura celna składowania jest stosowana w odniesieniu do towarów nieunijnych i towarów unijnych⁵⁸. Procedura ta przewiduje dwie możliwości składowania, jako procedura składu celnego i procedura wolnego obszaru celnego.

⁵⁴ R. Michalski, *Przywozowe procedury celne...*, s. 270–271.

⁵⁵ M. Lux, *Wprowadzenie do unijnego kodeksu celnego – część VII*, „Monitor Prawa Celnego i Podatkowego” 2015, nr 1, s. 50.

⁵⁶ Art. 234 UKC.

⁵⁷ P. Witkowski, *Procedury celne i transport w handlu zagranicznym*, Wydawnictwo WSPA, Lublin 2012, s. 147.

⁵⁸ Art. 237 ust. 1 i ust. 2 UKC – towary unijne mogą zostać objęte procedurą składowania celnego lub wolnego obszaru celnego lub być wprowadzone na teren składu celnego lub wolnego obszaru celnego z wyłączeniem objęcia ich przedmiotową procedurą. W pierwszym przypadku możliwość taka jest przewidziana, gdy zgodne jest to z prawodawstwem unijnym regulującym określone dziedziny, albo towary te skorzystają z decyzji o zwrocie lub umorzeniu należności celnych przywozowych. W drugim przypadku w okolicznościach uzasadnionej potrzeby gospodarczej i gdy nie będzie miało to negatywnego wpływu na dozór celny, organy

Zasadą jest, że towary mogą być objęte przedmiotowymi procedurami bez ograniczeń czasowych. Wyjątkiem w tej materii są limity czasowe dotyczące sytuacji, gdy rodzaj lub parametry towarów mogą, w trakcie przypadku długookresowego magazynowania ulec pogorszeniu i powodować realne niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi, zwierząt i roślin lub środowiska⁵⁹.

Zgodnie z UKC, miejscem umożliwiającym realizację procedury składowania w pierwszej formie jest skład celny, zostało nim określone każde miejsce zaakceptowane przez organy celne i podlegające ich kontroli, w których towary mogą być składowane zgodnie z ustalonymi warunkami. Przepisy UKC dokonują podziału na skład celny publiczny i skład celny prywatny⁶⁰.

Konstrukcja prawna składu celnego publicznego zapewnia możliwość korzystania z niego przez każdą osobę w celu składowania towarów⁶¹. W ramach składów publicznych wprowadzono podział na trzy grupy. Pierwsza – skład celny typu I – zakłada się odpowiedzialność za wykonanie obowiązków wynikających z procedury przez osobę posiadającą pozwolenie na prowadzenie składu oraz osobę korzystającą z procedury. Drugi rodzaj składu celnego to skład typu II – odpowiedzialnym za wykonanie obowiązków jest osoba korzystająca z procedury. Trzecia grupa składów celnych to skład typu III – składy prowadzone przez organy celne⁶². Skład celny prywatny, w odróżnieniu od składu celnego publicznego, jest przeznaczony do przechowywania towarów wykorzystywanych wyłącznie przez prowadzącego ten skład do jego działalności gospodarczej, aczkolwiek nie muszą być one jego własnością.

Prowadzenie składu celnego uzależnione jest od otrzymania pozwolenia organów celnych, chyba, że skład celny prowadzony jest przez te organy. Osoba zamierzająca prowadzić skład celny powinna złożyć pisemny wniosek zawierający informacje niezbędne do otrzymania pozwolenia. Informacjami tymi są dane dotyczące miejsca, w którym ma być usytuowany przyszły skład celny, a w szczególności gospodarcze uzasadnienie jego utworzenia. Są to również informacje o osobie wnioskodawcy pozwalające na ocenę jego gwarancji związanych z realizacją przyszłych obowiązków.

Osobą korzystającą ze składu celnego jest osoba, której towary zostały objęte procedurą składowania celnego, ewentualnie osoba na którą przeniesiono prawa i obowiązki wynikające z tej procedury. Odpowiedzialna jest ona za wykonanie obowiązków wynikających z przedmiotowej procedury.

Kierując się racjonalizmem ekonomicznym, w razie zaistnienia potrzeby gospodarczej, o ile nie ogranicza to dozoru celnego, możliwe jest za zgodą organów celnych wprowadzenie na teren składu celnego towarów nieunijnych, w celu objęcia ich procedurą przewarzenia lub procedurą końcowego przeznaczenia⁶³.

celne mogą zezwolić na składowanie towarów unijnych w miejscu składowym przeznaczonym do składowania celnego.

⁵⁹ W szczególności ma to zastosowanie w przypadku towarów, w stosunku do których określony jest termin ich spożycia, data ważności produktu.

⁶⁰ Art. 240 ust. 2 UKC.

⁶¹ M. Kałka, *Procedury specjalne...*, s. 75.

⁶² P. Witkowski, *Instrumenty polityki celnej...*, s. 166.

⁶³ Art. 241 ust. 1 UKC.

Przepis UKC przewidują realizację procedury składowania w formie procedury wolnego obszaru celnego. Prerogatywę do tworzenia wolnych obszarów celnych (WOC) stanowiących wyodrębnioną część unijnego obszaru celnego posiadają państwa członkowskie UE. W Polsce ma to miejsce w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Przesłanką ich utworzenia, w miejscach niezamieszkałych, których lokalizacja zapewnia sprawowanie skutecznego dozoru celnego, jest ułatwienie międzynarodowego ruchu tranzytowego, w szczególności w portach morskich, lotniczych i rzecznych lub w miejscach przyległych do przejść granicznych⁶⁴. Ważnym uzasadnieniem dla utworzenia wolnego obszaru celnego jest przewidywane przyspieszenie rozwoju gospodarczego części terytorium, na której są lokalizowane, w szczególności poprzez stymulowanie eksportu i tworzenie nowych miejsc pracy⁶⁵.

Wolny obszar celny może być ustanowiony na wniosek osoby mającej siedzibę na terytorium UE. Powinna spełniać ona określone warunki niezawodności pod względem przestrzegania przepisów prawa oraz posiadać prawo do dysponowania powierzchnią, na której ma być usytuowany wolny obszar celny. Na jego terenie może być prowadzona zgodnie z regulacjami prawa celnego działalność gospodarcza – produkcyjna, handlowa i usługowa⁶⁶. Informacja o zamiarze jej podjęcia powinna być przekazana organowi celnemu sprawującemu nadzór nad danym wolnym obszarem celnym. Organowi temu przysługuje uprawnienie, związane z wymogami sprawowanego dozoru celnego lub ze względu na standardy bezpieczeństwa i ochrony, wprowadzenia ograniczeń i zakazów co do rodzaju i zakresu działalności gospodarczej podejmowanej przez przedsiębiorców na terenie wolnego obszaru celnego⁶⁷.

Co do zasady towary nieunijne wprowadzane na teren wolnego obszaru celnego są przedmiotem przedstawienia organom celnym oraz podlegają formalizmowi celnemu, w okolicznościach⁶⁸:

- a) wprowadzenia ich bezpośrednio z terytorium państwa trzeciego, może to mieć miejsce w sytuacji, gdy np. przylega on bezpośrednio do granicy zewnętrznej UE;
- b) towary objęte były pierwotnie jedną z procedur celnych w przypadku, gdy wprowadzenie ich zamyka tę procedurę;
- c) objęcie ich procedurą wynika z zamiaru uzyskania korzyści związanych ze zwrotem lub umorzeniem przywozowych należności celnych;
- d) odrębne przepisy przewidują takie formalności np. w stosunku do towarów, dla których wprowadzenie ich powoduje skutki równoznaczne do ich wywozu poza unijny obszar celny.

⁶⁴ Wolne obszary celne stanowią odgradzoną część unijnego obszaru celnego, podlegającą dozorowi celnemu. W linii odgradzającej usytuowane są miejsca wejścia i wyjścia. Wyłącznie w tych miejscach może odbywać się przemieszczanie osób, towarów i środków przewozowych, które podlegają czynnościom z zakresu dozoru celnego.

⁶⁵ P. Witkowski, *Instrumenty polityki celnej...*, s. 177.

⁶⁶ Przeprowadzenie wszelkich prac budowlanych na terenie WOC wymaga uprzedniej zgody organów celnych.

⁶⁷ Uprawnienie to przysługuje również w zakresie wprowadzenia zakazu działalności osobom niegwarantującym prawidłowego stosowania prawa celnego.

⁶⁸ Art. 245 ust. 1 UKC.

Towary nieunijne pozostające w wolnym obszarze celnym mogą być przedmiotem czynności mających na celu objęcie ich procedurą dopuszczenia do obrotu, ewentualnie specjalnymi procedurami celnym uszlachetniania czynnego lub obu procedurami specjalnego przeznaczenia. Przy stosowaniu tego rozwiązania towary te muszą spełniać warunki właściwe dla tych procedur, jednocześnie jest to jednoznaczne z tym, że nie mogą być one objęte procedurą wolnego obszaru celnego.

Towary unijne mogą być wprowadzone do wolnego obszaru celnego, w celu ich składowania, przetworzenia lub innego wykorzystania. W trakcie pozostawiania na jego terytorium towary te nie są objęte procedurą wolnego obszaru celnego. Osobie uprawnionej do dysponowania towarami przysługuje w stosunku do organów celnych uprawnienie o potwierdzenie ich statusu celnego. Ma to miejsce w sytuacji ich wprowadzenia, poddania czynnościom przetwarzania w wolnym obszarze celnym lub objęcia procedurą dopuszczania do obrotu⁶⁹.

W koncepcji specjalnych procedur celnych uwzględnione zostały szczególne okoliczności prowadzenia międzynarodowej współpracy gospodarczej i handlowej. Związane są one z m.in. szerokim jej zakresem wymagającym czasowego wprowadzenia i wykorzystaniu na unijnym obszarze celnym towaru nieunijnego oraz specjalnych preferencji celnych przewidzianych dla unijnych producentów. Rozwiązaniem prawnym tych założeń jest ustanowiona w treści UKC procedura szczególnego przeznaczenia towaru. Analogicznie do poprzednich specjalnych procedur celnych, dokonano jej podziału na procedurę odprawy czasową i procedurę końcowego przeznaczenia.

Możliwość wykorzystania na obszarze celnym UE towarów nieunijnych czasowo przywożonych kreuje procedura odprawy czasowej. W stosunku do towarów nią objętych nie mogą być dokonywane czynności powodujące zmianę ich rodzaju lub obniżenie poziomu technologicznego przetworzenia. Przewidziane są natomiast czynności naprawy i konserwacji. Procedura odprawy czasowej może być stosowana w dwóch formach⁷⁰:

- a) z całkowitym zwolnieniem od cła,
- b) z częściowym zwolnieniem od cła.

W stosunku do towarów nieunijnych obejmowanych procedurą odprawy czasowej z całkowitym zwolnieniem od cła, zgodnie z zasadami ogólnymi specjalnych procedur celnych nie powstają należności celne i inne należności publicznoprawne oraz nie są stosowane środki polityki handlowej, z wyłączeniem zakazów wprowadzenia towarów na unijny obszar celny. Warunkiem zastosowania tej procedury jest niepoddawanie ich czynnościom mogącym powodować zmianę ich tożsamości, zapewniona powinna być identyfikacja towarów oraz osoba uprawniona do korzy-

⁶⁹ Art. 249 UKC – W okolicznościach wyprowadzenia towarów z wolnego obszaru celnego do innej części terytorium celnego UE bądź objęcia ich procedurą celną w celu stosowania przepisów prawa celnego traktuje się je, jako towary nieunijne, chyba że został potwierdzony status towaru unijnego. W przypadku zamiaru wyprowadzenia towarów znajdujących się w poza unijny obszar celny uznaje się je za towary unijne, ze względu na ustalenie należności celnych wywozowych lub środków reglamentacji obrotu towarowego, ewentualnie instrumentów przewidzianych we Wspólnej Polityce Rolnej (WPR), bądź Wspólnej Polityce Handlowej (WPH), chyba że zostanie potwierdzony ich status celny towaru nieunijnego.

⁷⁰ Art. 250 UKC.

stania z procedury, co zasady ma swoją siedzibę poza unijnym obszarem celnym, jak również spełnione są szczegółowe wymogi dotyczące zastosowania procedury⁷¹.

Pozwolenie na korzystanie z procedury odprawy czasowej z częściowym zwolnieniem od cła udzielane jest w stosunku do towarów nieunijnych, które nie są wymienione w przepisach wykonawczych lub które, będąc w nich wymienione, nie spełniają wszystkich wskazanych tam warunków. Dotyczy to m.in. zmiany charakteru przywożonych towarów z wystawienniczego na poddanie ich próbom eksploatacyjnym, np. maszyny do wykonania prac budowlano-montażowych, ewentualnie są własnością przedsiębiorcy mającego siedzibę na unijnym obszarze celnym. Regulacje Rozporządzenia delegowanego wprost wskazują okoliczności, w których stosowana jest procedura odprawy czasowej z częściowym zwolnieniem od cła. Odnosi się to do wyposażenia zawodowego przeznaczonego m.in. do pakowania towarów na skalę przemysłową, eksploataowania zasobów naturalnych (z wyłączeniem narzędzi ręcznych oraz wnoszenia, remontowania lub konserwacji budynków, również z wyłączeniem narzędzi ręcznych)⁷².

W okolicznościach procedury odprawy czasowej z częściowym zwolnieniem od cła kwota należności przywozowych do uiszczenia za towary nią objęte wynosi 3% kwoty, która miałaby zostać uiszczona w sytuacji objęcia ich procedurą dopuszczenia do obrotu w dniu zgłoszenia do przedmiotowej procedury. Raty 3% rozłożone są na miesięczne okresy spłat, a całość uiszczonych należności nie może przewyższać wysokości należności celnych, które byłyby określone przy obejmowaniu towarów procedurą dopuszczenia do obrotu.

Procedura szczególnego przeznaczenia w formie procedury końcowego przeznaczenia wprowadza w zakresie stosowania regulacji celnych swoistą dychotomię⁷³. Polega ona na tym, że faktycznie towary nieunijne są obejmowane procedurą dopuszczenia do obrotu z zastosowaniem preferencji celnych. Preferencje te są udzielane warunkowo ze względu na faktyczne końcowe wykorzystanie przedmiotowego towaru⁷⁴.

W realiach obrotu towarowego z państwami trzecimi procedurą tą mogą być objęte towary, w stosunku do których przewidziane są środki preferencyjne ustanowione, przykładowo we Wspólnotowej Taryfie Celnej, w rozporządzeniach

⁷¹ Należą do nich wymogi przedmiotowe, przykładowo procedura może być zastosowana w stosunku do określonych grup towarów, należą do nich m.in. środki produkcji i transportu, z wyjątkiem samochodów osobowych wydzierżawionych, wynajętych lub oddanych do użytkowania, przywożonych lub wywożonych w celu prowadzenia działalności gospodarczej oraz towary przeznaczone do przeprowadzenia prób (próbki i wzory nieposiadające wartości handlowej mogą być odprawiane ostatecznie i być zwalniane od cła), jak również modele i wzory produkcyjne, bądź opakowania do wielokrotnego użytku, a także towary przeznaczone na aukcje, targi i wystawy zarejestrowane poza wspólnym obszarem celnym środki transportu drogowego, części zamienne, akcesoria i wyposażenie używane do ich naprawy i konserwacji. Art. 208–213 RD.

⁷² Art. 226 ust. 3 RD.

⁷³ <http://mf-arch.mf.gov.pl/documents/766655/5109033/koncowe+przeznaczenie.pdf> (dostęp: 30.03.2018).

⁷⁴ W przypadku towarów nieunijnych obejmowanych procedurą końcowego przeznaczenia może powstać kwota długu celnego, powstają należności publicznoprawne oraz stosowane są środki polityki handlowej.

dotyczących niepreferencyjnych kontyngentów taryfowych oraz autonomicznego zawieszenia poboru należności celnych. Procedurą mogą być objęte towary na pewnym etapie przetworzenia, który jednoznacznie wskazuje na ich końcowe przeznaczenie. W stosunku do nich organy celne mogą wskazać warunki uznania tych towarów za wykorzystane w celu przewidzianym do zastosowania zwolnienia celnego lub obniżonej stawki celnej⁷⁵.

Implikacją korzystania z procedury końcowego przeznaczenia i realizacji przewidzianych nią procesów produkcyjnych jest powstanie odpadów, pozostałości oraz naturalnych ubytków. Uznaje się, że są one objęte procedurą końcowego przeznaczenia, z wyłączeniem sytuacji, gdy zostaną one objęte procedurą składowania⁷⁶.

W aktualnych warunkach zglobalizowanej i zinternacjonalizowanej gospodarki instytucją prawa celnego UE umożliwiającą realizację procesów produkcyjnych w przestrzeni międzynarodowej jest specjalna procedura celna przetwarzania. Może być ona ułatwieniem dla czynności produkcyjnych przeprowadzanych na różnych obszarach celnych w ramach korporacyjnego, transnarodowego przedsiębiorcy, ewentualnie może wynikać z różnic kapitałochłonności produkcji. W ramach procedury przetwarzania mogą być przeprowadzane procesy przetwarzania na unijnym obszarze celnym w stosunków do towarów nieunijnych oraz poddanie towarów unijnych takim czynnościom poza obszarem celnym UE.

Wspólnym elementem dla procedury przetwarzania bez względu na miejsce jej realizacji jest współczynnik produktywności. Wskazuje on ilość lub odsetek produktów przetworzonych, uzyskanych w wyniku przetworzenia określonej ilości towarów objętych procedurą przetwarzania⁷⁷. Może być on określany przez organy celne zgodnie z metodą jego wyznaczania, w przewidzianych okolicznościach, przyjmując postać współczynnika produktywności lub średniego współczynnika produktywności występującego w procesie przetwarzania. Przesłanką ustalenia współczynnika produktywności lub średniego współczynnika produktywności jest sytuacja faktyczna odnosząca się do procesu przetwarzania.

Procedura przetwarzania celnego posiada dwudzielny charakter będący implikacją miejsca faktycznego wykonania procesów wchodzących w jej zakres. W okolicznościach wykonania ich na unijnym obszarze celnym nosi ona miano procedury uszlachetniania czynnego, natomiast w przypadku wyprowadzenia towarów z tego obszaru i wykonania tych czynności na terytorium państwa trzeciego będzie to procedura uszlachetniania biernego. Procesami przetwarzania są czynności związane z obróbką towarów, w tym montażem, składaniem lub ich instalowanie w innych towarach, oraz przetwarzanie towarów, a także niszczenie towarów i ich naprawę, w tym ich odnawianie i porządkowanie, jak również wykorzystywanie towarów, tzw. akcesoriów produkcyjnych, które nie wchodzi w skład produktów przetworzonych, ale umożliwiają lub ułatwiają ich wytworzenie, nawet w sytuacji, gdy zostaną one całkowicie lub częściowo zużyte w ramach tych procesów⁷⁸.

⁷⁵ A. Kuś, *Podstawy prawa celnego...*, s. 416.

⁷⁶ M. Lux, *Wprowadzenie do unijnego kodeksu celnego – część VIII*, „Monitor Prawa Celnego i Podatkowego” 2015, nr 1, s. 105.

⁷⁷ Art. 5 pkt 38 UKC.

⁷⁸ Art. 5 pkt 37 UKC.

Procedura uszlachetniania czynnego, zgodnie z zasadami ogólnymi specjalnych procedur celnych nie jest obciążana powinnościami finansowymi oraz działaniem instrumentów polityki handlowej związanych z wprowadzeniem towarów na obszar celny UE. Istotą jej jest umożliwienie wykorzystywania towarów nieunijnych na obszarze celnym UE w ramach jednego lub większej liczby procesów przetwarzania.

Procesy uszlachetniania czynnego powinny zapewniać możliwość identyfikacji towarów nią obejmowanych w produktach przetworzenia, dotyczy to również zastosowania systemu ekwiwalencji⁷⁹. Technologiczną konsekwencją ich realizacji nie powinien być uszczerbek akcesoriów produkcyjnych⁸⁰. Zgodność z normami technicznymi ma odniesienie ponadto do produktów przetworzenia mających zostać objętych procedurą dopuszczenia do obrotu oraz poddanych czynnościom zwyczajowym⁸¹.

Procedura uszlachetniania czynnego realizowana jest w terminie przyjętym w pozwoleniu na jej stosowanie⁸². W świetle przyjętej konstrukcji procedur specjalnych termin ten, rozpoczynający się z dniem objęcia nieunijnych towarów przywożonych przedmiotową procedurą, powinien być niezbędny dla zrealizowania procesów przetwarzania oraz przeprowadzanie czynności zmierzających do zamknięcia procedury. W uzasadnionych okolicznościach, na wniosek posiadacza pozwolenia może on za zgodą organu celnego ulec przedłużeniu o rozsądny czasokres⁸³. W okolicznościach wykorzystania w procesach uszlachetniania towarów ekwiwalentnych termin pozwolenia ustalany jest z uwzględnieniem realizacji czynności formalnych związanych z działaniem procedury oraz nabycia i przemieszczenia ich na unijny obszar celny⁸⁴.

Materializacja procedury uszlachetniania czynnego przewiduje możliwość powrotnego wywozu towarów nią objętych, ewentualnie produktów na pośrednim etapie przetworzenia poza unijny obszar celny w celu ich dalszego, pogłębionego technologicznie przetworzenia. Organy celne, zgodnie z wnioskiem posiadacza pozwolenia mają możliwość wyrażenia zgody na realizację powyższego procesu

⁷⁹ Towary ekwiwalentne to towary unijne (...) wykorzystywane lub przetwarzane w ramach procedury uszlachetniania czynnego zamiast towarów nieunijnych. W przypadku procedury uszlachetniania biernego towary ekwiwalentne są to towary nieunijne przetwarzane zamiast towarów unijnych objętych procedurą uszlachetniania biernego.

⁸⁰ Ma to miejsce w przypadkach innych procesów przetwarzania niż naprawa i zniszczenie.

⁸¹ Czynności zwyczajowe w stosunku do towarów objętych procedurą przetwarzania mają na celu zachowanie tych towarów w stanie niezmienionym, poprawę ich wyglądu, jakości handlowej lub przygotowanie ich do dystrybucji lub odsprzedaży.

⁸² R. Michalski, *Przywózowe procedury celne*, [w:] E. Gwardzińska, M. Laszuk, M. Masłowska, R. Michalski, *Prawo celne...*, s. 317.

⁸³ Pozwolenie to może przewidywać, że termin, który rozpoczyna się w danym miesiącu, kwartale lub półroczu, upływa odpowiednio ostatniego dnia następującego po nim miesiąca, kwartału lub półroczu.

⁸⁴ Czasokres ten określany jest w miesiącach i nie przekracza sześciu miesięcy. Rozpoczyna on bieg w dniu przyjęcia wywozowego zgłoszenia celnego dotyczącego produktów przetworzonych uzyskanych z odpowiednich towarów ekwiwalentnych. Na wniosek posiadacza pozwolenia okres sześciu miesięcy, może zostać przedłużony nawet po jego upływie, pod warunkiem, że nie przekracza ogółem dwunastu miesięcy.

przetwarzania, w stosunku do którego zastosowanie będą miały regulacje odnoszące się do procedury uszlachetniania biernego.

Unijny Kodeks Celny zakłada wykorzystanie w ramach procedury przetwarzania towarów unijnych w procesach uszlachetniania na terytorium państwa trzeciego. W utrwalonej terminologii unijnego prawa celnego możliwość ta jest określana jako procedura uszlachetniania biernego.

Produkty przetwarzania stanowiące następstwo procesu uszlachetniania mogą być objęte procedurą dopuszczenia do obrotu w powrotnym przywozie na unijny obszar celny. Należności celne ustalone zostają z całkowitym lub częściowym zwolnieniem od cła. Tryb ten jest stosowany na wniosek posiadacza pozwolenia lub osoby do tego uprawnionej⁸⁵.

Unijny prawodawca wskazał enumeratywne wyłączenia towarów z zakresu stosowania procedury uszlachetniania biernego. Należą do nich towary, których wyprowadzenie poza unijny obszar celny związany jest ze zwrotem lub umorzeniem należności celnych oraz towary, które przed wywozem zostały dopuszczone do obrotu bez cła lub z zastosowaniem obniżonej stawki celnej ze względu na ich końcowe przeznaczenie, tak długo jak cele tego końcowego przeznaczenia nie zostały osiągnięte, chyba, że towary te muszą zostać poddane naprawie oraz towary, których wywóz wiąże się z udzieleniem refundacji wywozowych, a także towary, którym z tytułu ich wywozu przysługuje w ramach wspólnej polityki rolnej inna korzyść finansowa niż refundacje⁸⁶.

Zgodnie z zasadami działania specjalnych procedur celnych pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania biernego wydawane jest przez organy celne z uwzględnieniem czasu niezbędnego na zrealizowanie procesów produkcyjnych. Ustalając termin pozwolenia brany jest również okres niezbędny na zrealizowanie powrotnego przywozu produktów przetworzenia oraz objęcie ich procedurą dopuszczenia do obrotu z zastosowaniem uprzywilejowanego trybu ustalenia należności celnych⁸⁷.

Do kluczowych rozwiązań procedury uszlachetniania biernego jest naprawa towarów poza obszarem celnym UE, w szczególności dokonywanych nieodpłatnie. Naprawione towary obejmowane procedurą dopuszczenia do obrotu, po powrotnym przywozie na unijny obszar celny, zwalniane są całkowicie z należności celnych w okolicznościach wykazania przez posiadacza pozwolenia, że przedmiotowa naprawa była przeprowadzona nieodpłatnie w ramach zobowiązań umownych lub wynikała z regulacji prawnych, ewentualnie ze względu na wady fabryczne lub materiałowe⁸⁸.

⁸⁵ Osobą uprawnioną jest każda osoba mająca siedzibę na unijnym obszarze celnym, pod warunkiem, że osoba ta uzyskała zgodę posiadacza pozwolenia, i że spełnione są warunki w nim przewidziane.

⁸⁶ M. Masłowska, *Procedury wywozowe*, [w:] E. Gwardzińska, M. Laszuk, M. Masłowska, R. Michalski, *Prawo celne...*, s. 414.

⁸⁷ OrganY celne mogą w rozsądnym zakresie przedłużyć ten termin na uzasadniony wniosek posiadacza pozwolenia.

⁸⁸ Stosowania tego ułatwienia nie przewiduje się w przypadku stwierdzenia wady fabrycznej lub materiałowej towarów w chwili ich pierwszego dopuszczenia do obrotu.

Uproszczeniem w realizacji procesów przetwarzania w ramach procedury uszlachetniania biernego jest system standardowej wymiany. Zakłada on zastąpienie produktu przetworzonego, mającego być przedmiotem powrotnego przywozu, produktem zamiennym. Może mieć to miejsce na wniosek posiadacza pozwolenia w sytuacji, jeżeli proces przetwarzania ogranicza się do naprawy zdefektowanego towaru, posiadającego status towaru unijnego⁸⁹. Produkty zamienne, co do zasady powinny być klasyfikowane do tej samej pozycji Nomenklatury Scalonej (NC), co produkt przetworzenia. Ponadto powinien posiadać tożsamą jakość handlową oraz jednakowe parametry techniczne jak produkt przetworzenia po dokonaniu naprawy. W przypadku, gdy były one towarami używanymi przed wywozem poza unijny obszar celny to także produkt zamienny powinien być towarem używanym. Przepisy UKC przewidują w tym wypadku odstępstwo od tego warunku, jeżeli posiadacz pozwolenia wykaże organom celnym, że ze względu na zobowiązania pozaunijnego kontrahenta produkt zamienny został przekazany nieodpłatnie.

Uproszczeniem uwzględniającym specyfikę procesów technologiczno-technicznych, jest możliwość (za zgodą organów celnych) uprzedniego, wcześniejszego przywozu produktów zamiennych na unijny obszar celny niż wywóz towarów podlegającego wymianie gwarancyjnej⁹⁰. Realizacja tej operacji jest uzależniona od złożenia zabezpieczenia na poczet kwoty długu celnego powstałego w stosunku do uprzednio przywiezionego produktu zamiennego.

4. PODSUMOWANIE

Prawo celne Unii Europejskiej w roku 2016 poddane zostało kompleksowym, fundamentalnym zmianom wprowadzonym w UKC oraz przepisach delegowanych i wykonawczych. Miały one na celu uproszczenie przepisów, ograniczenie biurokracji i stosowanie – jako zasady – systemów teleinformatycznych⁹¹. Z przyjętymi celami reformy unijnego prawa celnego korelowała modernizacja, która ujednoliciła terminologię pojęciową możliwości postępowania z towarem w obrocie z państwami trzecimi. Zmniejszeniu uległ zakres przedmiotowy ich stosowania, co miało sprzyjać przejrzystości interpretacyjnej i harmonijności praktycznego ich wykorzystania przez przedsiębiorców.

Można przyjąć, że regulacje prawne procedur celnych, podobnie jak całość prawa celnego jest efektem unijnych polityk, w tym polityki celnej⁹². Są one oparte

⁸⁹ Warunkiem zastosowania tego systemu jest niepodlegania obejmowanych nim towarów instrumentom Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) lub związanych z przetworzeniem produktów rolnych.

⁹⁰ Termin wywozu towarów podlegających naprawie to dwa miesiące, liczone od dnia przyjęcia przez organy celne zgłoszenia do dopuszczenia do obrotu produktów zamiennych. W wyjątkowych i uzasadnionych okolicznościach możliwe rozsądne przedłużenie tego terminu przez organ celny.

⁹¹ A. Kuś, *Przyszłość unijnego prawa celnego*, [w:] B. Hołyst (red.), *Przyszłość prawa. Księga Pamiątkowa XX-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego*, Warszawa 2017, s. 215 i nast.

⁹² P. Witkowski, *Instrumenty polityki celnej...*, s. 78.

na założeniach rynku wewnętrznego, zawierają rozwiązania zapewniające prawidłowe stosowanie instrumentów dozoru celnego i kontroli celnej oraz zabezpieczają ochronę interesów ekonomicznych i pozaekonomicznych UE i państw członkowskich poprzez uwzględnienie wymogów unijnych polityk wspólnych w obszarze obrotu towarowego z państwami trzecimi. Należy odnotować, że instrumenty te nie kolidują z ich elastycznością gwarantującą szerokie spectrum możliwości dysponowania towarem w kooperacji unijnych przedsiębiorców z ich partnerami z państw trzecich. Tworzy to przyjazną płaszczyznę dla nawiązywania, realizacji i pogłębiania międzynarodowej współpracy gospodarczej i handlowej przyczyniającej się m.in. do zwiększenia poziomu produkcji, wzrostu eksportu oraz tworzenia nowych miejsc pracy w UE.

W wachlarzu procedur celnych uwzględnione są tradycyjne procedury dopuszczenia do obrotu i wywozu, których konsekwencją jest zmiana statusu celnego towarów. Interesującym rozwiązaniem jest klasyfikacja specjalnych procedur celnych obejmująca procedurę tranzytu, składowania, szczególnego przeznaczenia oraz przetwarzania. W ramach tych rozwiązań dokonano dychotomicznych podziałów na procedury tranzytu zewnętrznego i tranzytu wewnętrznego, składowania celnego i wolnego obszaru celnego oraz odprawy czasowej i końcowego przeznaczenia, a także uszlachetniania czynnego i uszlachetniania biernego.

Analizując obowiązujące regulacje prawa celnego w zakresie procedur celnych można zdiagnozować pewne mankamenty mogące wpływać na faktyczny poziom ich praktycznego wykorzystania. Zdaniem Autorów, nie udało się unijnemu prawodawcy uniknąć swoistego chaosu legislacyjnego. Przejawia się on niewyczerpaniem w ramach procedur celnych form postępowania z towarem w obrocie z państwami trzecimi. Są one przedmiotem regulacji UKC w zakresie czasowego składowania towaru, powrotnego wywozu towaru oraz dysponowania towarem, w zakres którego zaliczono jego zniszczenie i zrzeczenie się na rzecz Skarbu Państwa.

Podobna sytuacja, dwoistości i niespójności ma miejsce w odniesieniu do określenia statusu celnego towarów w przypadku niektórych specjalnych procedur celnych. W szczególności dostrzegalne jest to w przypadku procedury końcowego przeznaczenia, gdzie obejmowany nią towar jest jednocześnie przedmiotem dopuszczenia do obrotu z realizacją wynikającego z tego faktu obowiązków, co jak należałoby sądzić, prowadzi do zmiany statusu celnego towaru. Należy podkreślić, że wskazane mankamenty w uregulowaniu procedur celnych w unijnym prawie celnym trudne są do jednoznacznej oceny ze względu na ich krótki okres obowiązywania i praktycznego stosowania przez organy celne i przedsiębiorców.

Uwzględniając całokształt regulacji procedur celnych w unijnym prawie celnym zasadnym jest przyjąć, że ich szeroka formuła odpowiada wyzwaniom współczesnej, zglobalizowanej gospodarki, natomiast przyjęte rozwiązania przyczyniają się do prawidłowej obsługi międzynarodowego łańcucha dostaw.

BIBLIOGRAFIA I ŹRÓDŁA

Literatura

- Czyżowicz W., *Pojęcie i przedmiot prawa celnego i przedmiot prawa celnego*, [w:] W. Czyżowicz (red.), *Prawo celne*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Huchla A., *Prawo celne*, [w:] U. Kalina-Prasznic (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 1999.
- Kałka M., *Procedury specjalne w Unijnym Kodeksie Celnym*, Wydawnictwo Unimex, Wrocław 2017.
- Kuś A., *Prawo celne*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz – Lublin 2003.
- Kuś A., *Podstawy prawa celnego*, [w:] W. Wójtowicz (red.), *Zarys finansów publicznych i prawa finansowego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Kuś A., *Przyszłość unijnego prawa celnego*, [w:] B. Hołyst (red.), *Przyszłość prawa. Księga Pamiątkowa XX-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego*, Warszawa 2017
- Lux M., *Prawo celne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo BW, Szczecin 2005.
- Lux M., *Wprowadzenie do unijnego kodeksu celnego – część VII*, „Monitor Prawa Celnego i Podatkowego” 2015, nr 1.
- Masłowska M., *Procedury wywozowe*, [w:] E. Gwardzińska, M. Laszuk, M. Masłowska, R. Michalski, *Prawo celne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Michalski R., *Przywozowe procedury celne*, [w:] E. Gwardzińska, M. Laszuk, M. Masłowska, R. Michalski, *Prawo celne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Witkowski P., *Instrumenty polityki celnej Unii Europejskiej*, Wydawnictwo WSPiA, Lublin 2016.
- Wójtowicz W., *Cła*, [w:] B. Brzeziński, T. Dębowska-Romanowska, M. Kalinowski, W. Wójtowicz (red.), *Prawo finansowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2000.

Strony internetowe

<http://mf-arch.mf.gov.pl/documents/766655/5109033/koncowe+przeznaczenie.pdf>

PROCEDURY CELNE W PRAWIE CELNYM UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

W artykule dokonano analizy obowiązujących w Unii Europejskiej procedur celnych. Zdaniem Autorów, unijne procedury celne stanowią kompletną i przejrzystą podstawę prawną dla współpracy unijnych przedsiębiorców z ich kontrahentami z państw trzecich. Pomimo generalnie pozytywnej oceny uregulowań prawnych w tym zakresie, wskazane zostały mankamenty przyjętych rozwiązań. Dotyczy to zwłaszcza przyjętego stanu prawnego w zakresie specjalnych procedur celnych szczególnego przeznaczenia i przetwarzania.

Słowa kluczowe: procedury celne, procedury zmiany statusu celnego towaru, procedury specjalne, prawo celne Unii Europejskiej

CUSTOMS PROCEDURES IN THE CUSTOMS LAW OF THE EUROPEAN UNION

Summary

The article analyzes the customs procedures in force in the European Union. According to the Authors, EU customs procedures constitute a complete and transparent legal basis for the cooperation of EU entrepreneurs with their counterparties from third countries. Despite generally positive evaluation of legal regulations in this area, shortcomings of the adopted solutions were indicated. This particularly applies to the adopted legal status regarding special customs procedures for special purposes and processing.

Keywords: customs procedures, procedures for changing the customs status of goods, special procedures, customs law of the European Union

Cytuj jako:

Kuś A., Witkowski P., *Procedury celne w prawie celnym Unii Europejskiej [Customs procedures in the customs law of the European Union]*, „Ius Novum” 2019 (Vol. 13) nr 1, s. 132–154. DOI: 10.26399/iusnovum.v13.1.2019.08/a.kus/p.witkowski

Cite as:

Kuś, A., Witkowski, P. (2019) ‘Customs procedures in the customs law of the European Union’. *Ius Novum* (Vol. 13) 1, 132–154. DOI: 10.26399/iusnovum.v13.1.2019.08/a.kus/p.witkowski